

„Prvořadým úkolem každé vojenské operace je, aby žádná hodnotná informace nebyla poskytnuta nepříteli. Prvořadým úkolem novinářů a rozhlasových reportérů je informovat veřejnost. Je na nás, abychom dali do souladu tyto dvě protichůdné tendence.“

Generál Dwight D. Eisenhower, 1944

Nedávno uplynulo jedenáct let od ukončení války v Perském zálivu. Konflikt koaličních armád s Irákem je dnes považován za historický mezník na poli válečného zpravodajství, neboť díky novým informačním technologiím měla část světové veřejnosti příležitost získávat zprávy o operaci Pouštní bouře [1] způsobem, jenž byl do té doby nevídaný. S určitou nadsázkou byl konflikt v jihozápadní Asii charakterizován jako „válka v přímém přenosu“ [2]. Nové technické možnosti v práci válečných korespondentů výrazně zvýšily tradiční napětí mezi armádou a mediálními organizacemi. Přenášení informací prostřednictvím satelitu [3] významně snížilo kontrolu nad zpravodajstvím, což vyvolávalo u představitelů ozbrojených sil vážnou obavu, aby nedocházelo k vyrazování citlivých informací důležitých pro úspěch vojenské operace.

Podobně jako v předcházejících ozbrojených konfliktech, jichž se zúčastnily Spojené státy americké, základní principy válečného zpravodajství o operaci Pouštní štít a Pouštní bouře byly vedeny snahou uvést do souladu požadavky **operační bezpečnosti** (*OPSEC – operations security*) s právem veřejnosti být informována o vývoji událostí v oblasti Perského zálivu. Mediální politika Ministerstva obrany USA vychází ze skutečnosti, že veřejnost, Kongres a média mají právo obdržet včas přesné informace týkající se otázek národní bezpečnosti a obranné strategie. Zpravodajské materiály bývají zadržovány jen v případech, jestliže by jejich zveřejnění nepříznivě ovlivnilo průběh vojenské operace nebo ohrozilo bezpečnost a soukromí příslušníků ozbrojených sil. Oproti tomu média mají přirozenou tendenci poskytovat veškeré aktuální a zajímavé zprávy o válečných událostech v takové míře, jak je to jen možné.

Od počátku krize ministerstvo obrany úzce spolupracovalo s velitelstvím CENTCOM [4], společným štábem, jednotlivými druhy vojsk a mediálními organizacemi, aby udrželo rovnováhu mezi potřebou reportérů informovat veřejnost a snahou chránit bezpečnost ozbrojených sil. Cílem bylo poskytnout co nejvíce informací domácí a světové veřejnosti, aniž by došlo k ohrožení životů amerických a spojeneckých vojáků nebo dokonce celé mise.

Národní mediální svaz

V roce 1985 Ministerstvo obrany vytvořilo speciální sdružení vybraných novinářů – **Národní mediální svaz** (*NMP – National Media Pool*) [5] – aby zabránilo značnému přílivu reportérů [6]

ke kterému došlo během vojenské operace Urgent Fury na Grenadě (1983) [7]. NMP skládající se přibližně ze 16 pečlivě vybraných zpravodajů, jež zastupovali různé mediální organizace, a tři důstojníků pro styk s veřejností měl také zajistit dodržování principů operační bezpečnosti vojenských akcí.

Ve stejný den, kdy Irák 2. srpna 1990 obsadil Kuvajt, Ministerstvo obrany aktivovalo NMP, aby jeho příslušníci poskytovali zpravodajství o úvodní fázi operace Pouštní štít. Na počátku těchto událostí se NMP skládal ze 17 reportérů, zastupujících významné americké mediální instituce [8].

V prvních týdnech své existence NMP uspokojoval jak představitele armády, tak i média. Novináři získali přístup do oblastí, o níž by jinak nemohli podávat své zpravodajství, neboť žádný západní reportér nebyl do této doby přítomen v Saúdské Arábii. Na druhé straně armáda byla schopna zajistit pozitivní zpravodajství o operacích v jihozápadní Asii, aniž by byly prozrazeny jakékoliv citlivé informace.

Když od září počet novinářů v regionu narůstal, začaly vznikat první konflikty mezi armádou a zpravodaji. V polovině prosince bylo již v zemi přítomno 800 novinářů a jejich celkový počet narostl až na 1400 osob. Pracovníci pro styk s veřejností (*PAO – public affairs officers*) měli velké obtíže vycházet vstříc vzrůstajícím požadavkům ze strany médií. Reportéři sice mohli navštívit vojenské jednotky pouze v rámci NMP a v doprovodu eskorty důstojníků PA, ale veškeré zpravodajské materiály byly před odesláním z důvodů operační bezpečnosti podrobeny důsledné kontrole důstojníky pro styk s veřejností. Armáda neumožnila celé řadě reportérů být na válčišti z důvodů bezpečnosti operace a nedostatku jejich materiálního zabezpečení, především pak ubytování. Tyto okolnosti vyvolávaly celou řadu stížností.

Během války v Perském zálivu představitelé ozbrojených sil navíc chápali NMP jako trvalý orgán. Reportéři a mediální organizace naopak vnímali NMP jako prostředek, jak se dostat do oblasti válečné zóny v případě, že nemají jinou alternativu. Pro armádu byl NMP vhodným nástrojem jak omezit počet zpravodajů na válčišti. Tento odlišný pohled způsoboval značné napětí mezi armádou a novináři. Podle zástupců médií NMP nebyl vytvořen v této válce proto, aby podpořil zpravodajství z oblasti, ale naopak, aby je kontroloval. V lednu 1991, na počátku letecké kampaně, napětí dosáhlo vrcholu, když velitelství CENTCOM vydalo z hlediska médií velmi restriktivní pravidla a zásady válečného zpravodajství.

Situace na počátku konfliktu

Přibližně týden poté, co Irák napadl Kuvajt, se 7. srpna bojová skupina *USS Independence* (CV 62) přiblížila ke břehům Ománu a první letadla typu F 15 (USAF) přistála na území království Saúdské Arábie. V této době nebyl v zemi přítomen žádný západní novinář. Hostitelská země byla před započatím konfliktu v podstatě nedostupnou pro západní reportéry a její vedení se velmi zdráhalo jim umožnit vstup do země, neboť mělo obavy ze zpravodajství, jež by se mohlo dotýkat citlivých témat, jimiž jsou kulturní odlišnosti. Americká vláda proto naléhala na představitele Saúdské Arábie, aby začali poskytovat víza pro zástupce mediálních organizací, kteří by veřejnost informovali o přítomnosti amerických ozbrojených sil. 10. srpna saúdský velvyslanec v USA souhlasil s přijetím skupiny vybraných novinářů pod podmínkou, že americká armáda zajistí jejich transport.

Na podzim roku 1990 bylo zřejmé, že napětí v regionu může vyústit ve velký a krvavý konflikt. Pentagon proto 6. října vyslal tým odborníků pro veřejné vztahy do Saúdské Arábie, aby pomohl

velitelství CENTCOM zhodnotit veškeré eventuality příštích událostí a připravit podmínky pro zpravodajství z oblasti. Experti z týmu pro styk s veřejností byli přesvědčeni, že v důsledku velikosti válčiště, obrovských vzdáleností, pravděpodobného rychlého postupu amerických jednotek, možnosti použití chemických zbraní ze strany Iráku a intenzity pozemního boje bude přímé zpravodajství o válce velmi obtížné, přinejmenším během její počáteční fáze. Odborníci proto doporučili, aby vybraní novináři patřící do Národního mediálního svazu byli součástí vojenských jednotek, odkud by vysílali své zpravodajské relace. Tímto způsobem se mělo zajistit, aby reportéři byli na kritickém místě dříve, než propukne samotná pozemní operace.

Po několika setkáních odborníků v Pentagonu, kteří již měli zkušenosti z předchozích konfliktů, vydalo 14. ledna Ministerstvo obrany těsně před započatím leteckých útoků jednostránkový seznam základních pravidel a směrnic pro pracovníky médií operujících v oblasti Perského zálivu. Krátce po zahájení bombardování požádali zástupci mediálních organizací armádu o vojenské letadlo, aby mohli posílit stávající počet novinářů v oblasti operace. Nákladní letadlo C 141 se 126 pracovníky sdělovacích prostředků na palubě opustilo leteckou základnu Andrews 17. ledna ráno. Poskytnutím letadla pro přepravu novinářů do Saúdské Arábie v době, kdy byla letecká doprava nejintenzivnější od dob berlínské krize, prokázala armáda svou ochotu usnadnit reportérům zprostředkování informací o válečných událostech americké veřejnosti.

Zpravodajové na bojišti

Na počátku konfliktu generál Schwarzkopf naznačil, že veřejné vztahy nejsou pro něj prioritní záležitostí. Nedostatečná pozornost těmto otázkám působila zmatek a napětí mezi veliteli zodpovědnými za veřejné vztahy v oblasti jejich působnosti a úřadem pro styk s veřejností ministerstva obrany. Podpora novinářů ze strany armády nebyla vždy stejná. Některé složky armády byly velmi vstřícné vůči novinářům, jiné podceňovaly zpravodajství o válce. V praxi to pak znamenalo nedostatek vzájemné komunikace, dopravních prostředků a neochotu zajišťovat včas rychlý přesun zpráv z bojiště do tiskového centra v Dhahranu.

Velitelství CENTCOM zřídilo v Dhahranu a později také v Rijádu tzv. **Společný informační úřad (JIB - Joint Information Bureau)**, aby usnadnilo mediální zpravodajství o armádách koalice v jihozápadní Asii. V tomto úřadu rovněž pracovali zástupci Ministerstva informací Saúdské Arábie. JIB koordinoval a spolupracoval s reportéry, aby se mohli kontaktovat s nasazenými jednotkami. Saúdská vláda požadovala, aby zpravodajové v průběhu návštěv jejich základen měli oficiální americký doprovod. Tohoto úkolu se zhostili důstojníci PAO, kteří doprovázeli novináře i u amerických jednotek po celém prostoru operace na pevnině, i na moři.

Ředitel Společného informačního úřadu v Dhahranu plukovník W. Mulvey (USA) přesvědčoval velitele jednotek, aby přijali co nejvíce novinářů. Přesto asi jen 10% reportérů se dostalo až na frontovou linii. Navíc, tyto vybraní zpravodajové byli často dislokováni k jednotkám, o něž neměli zájem, neboť armáda jim určovala sektory, jež byly snadno dostupné. Novináři si stěžovali, že v důsledku tohoto přístupu postrádali možnost vytvářet reportáže z míst, kde se podle jejich názoru odehrávaly nejzajímavější události. Představitelé armády se naopak bránili, že je prakticky velmi obtížné pokaždé zajistit, aby se novináři dostali do oblastí, které z hlediska své práce považují za atraktivní. Nicméně, v průběhu pozemní operace bylo u pozemních jednotek 132 novinářů a 27 reportérů na lodích a na leteckých základnách [9]. Reportérům se podařilo

poskytnout asi 300 zpráv od vojáků dislokovaných na frontové linii. Z tohoto počtu přibližně 60 % zpráv bylo přímým očtým svědectvím o bezprostředních bojích.

Značnou nespokojenost novinářů způsobovalo také nedostatečné zabezpečení dopravních prostředků a logistického zázemí pro přepravu zpráv z bojiště do Dhahranu a odtud do USA. Mnoho zpravodajských materiálů se během čtyřdenní pozemní války dostalo do úřadu v Dhahranu příliš pozdě a mnohé z nich nemohly být vůbec využity, neboť ztrácely svou aktuální hodnotu. Materiál jednoho novináře byl z bojiště do Dhahranu převážen místo obvyklých osmi hodin dva týdny. Cesta filmového pásu jednoho fotografa trvala 36 dnů a dvě zprávy reportéra televize nikdy nedorazily na místo určení. To vyvolalo takovou kritiku, že dokonce Michael Getler z *Washington Post* prohlásil, že téměř žádná zpráva novinářů sdružených v NMP se nedostala ke zveřejnění včas.

Pentagon si uvědomil pomalost svého systému. Podle zprávy pro Kongres o válce v Perském zálivu Společný informační úřad v Dhahranu přezkoumával později 343 zpráv vytvořených během nebo okamžitě po skončení pozemní operace a zjistil, že asi 21 % se dostalo do středu za méně než 12 hodin, 69 % přišlo za méně než dva dny a 10 % za více než tři dny. Pět zpráv dorazilo v důsledku nepříznivého počasí nebo špatné dopravy za více než šest dní.

Ministerstvo obrany a velení CENTCOM pořádalo rozsáhlé tiskové konference o operaci Pouštní bouře. Když začaly letecké útoky, ministr obrany a náčelník společného štábu informovali novináře. O několik hodin později, během rána 17. ledna, vrchní velitel velitelství CENTCOM a velitel letectva uspořádali velkou tiskovou konferenci v Rijádu. V Pentagonu se pak během příštích 47 dnů operační a zpravodajský náčelník společného štábu, dva nejvíce informovaní důstojníci o operaci, spolu se zástupcem ministra obrany pro styk s veřejností účastnili 35 televizních brífinků. Podobně i v Saúdské Arábii zástupce operačního náčelníka velitelství CENTCOM byl denně k dispozici pro televizní zpravodajství. Celkem bylo poskytnuto 98 brífinků (53 na záznam, 45 mimo záznam). Spolu se zpravodajstvím přicházejícím od reportérů doprovázejících bojové jednotky bylo americké veřejnosti poskytnuto bezprecedentní množství informací o válce v Perském zálivu.

Zásady válečného zpravodajství

Největší spory mezi novináři a ozbrojenými silami vznikly v důsledku požadavku armády podrobovat zpravodajské materiály bezpečnostní kontrole. Přestože většina zpráv o válce nebyla tajná, armáda měla obavu, že by si reportéři nemuseli uvědomovat citlivost určitých informací a mohli by neúmyslně prozradit některé podstatné detaily vojenských plánů, uskutečňovaných operací, vojenského potenciálu nebo slabá místa, čímž by mohli ohrozit válečné úsilí nebo bezpečnost amerických a spojeneckých vojáků.

Zásady válečného zpravodajství vymezují kategorie informací, jež nesmí tisk zveřejňovat. Pro operaci Pouštní bouře zahrnovaly:

- Informace o přesných počtech vojáků, zbraňových systémů, letadel a zásobování. Velikost jednotky, počet zbraní a zásob mohly být zmiňovány jen v obecných termínech („velký“, „malý“, „mnoho“).
- Informace, jež by odhalovaly detaily budoucích plánů, operací nebo útoků, včetně odložených nebo zrušených operací.
- Informace, fotografie, náčrtky, které by odhalovaly přesné rozmístění ozbrojených sil, nebo rozkrývaly úroveň jejich zajištění.

- ❑ Informace o zpravodajských aktivitách (sběr, cíle, metody, výsledky).
- ❑ Specifické informace o pohybu spřátelených jednotek, o jejich rozmístění a rozestavení na taktické úrovni, a údaje, které by mohly ohrožovat operační bezpečnost a životy vojáků.
- ❑ Informace o účinnosti či neúčinnosti maskování nepřítele, klamání, cílech, palbě, zpravodajské práci a bezpečnostních opatřeních.
- ❑ Specifické informace o chybějících nebo zasažených letadlech a lodích v době, kdy vyšetřování je v běhu a záchranné operace jsou připravovány či probíhají.
- ❑ Informace o jednotkách speciálního určení (SOF) – metody a výzbroj.
- ❑ Informace o specifických operačních metodách a taktice.
- ❑ Informace o slabínách a zranitelných místech, které by mohly být užity proti americkým ozbrojeným silám, detaily týkající se ztrát lidských životů a techniky koaličních jednotek, dokud nejsou zveřejněny velitelstvím CENTCOM.

Zpravodajské materiály novinářů sdružených do NMP byly prozkoumávány doprovázejícím důstojníkem pro styk s veřejností. Jejich úkolem bylo prověřit, zda-li jsou zprávy v souladu s operační bezpečností a nikoli tyto materiály jakýmkoliv způsobem posuzovat, kritizovat či se snažit měnit jejich výslednou podobu. Důstojníci PAO diskutovali s novináři, jestliže došlo k porušení bezpečnostních zásad a pokud nebylo dosaženo vzájemné dohody o tom, jak naložit s daným zpravodajským materiálem, byl vzápětí odeslán k přezkoumání do Společného informačního úřadu v Dhahranu, které provedl ředitel úřadu s příslušným zástupcem médií. V případě, že spor nebyl vyřešen ani na tomto místě, materiál byl postoupen vedoucímu představiteli pro veřejné vztahy na Ministerstvu obrany. Konečné rozhodnutí o tom, zda bude zpráva zveřejněna, měla nakonec mediální organizace, již byl reportér zaměstnancem, ne tedy armáda či vláda.

Po celou dobu trvání NMP pouze pět z více než 1300 zpráv a reportáží se dostalo k přezkoumání až do Washingtonu. Čtyři z nich byly objasněny během několika hodin. Pátý příspěvek se zabýval významným detailem týkajícím se metod práce zpravodajské služby v průběhu operace. Reportérův nadřazený se nakonec rozhodl změnit příspěvek tak, aby tyto metody nebyly odhaleny.

Novináři byli velmi nespokojeni s přítomností důstojníků pro styk s veřejností. Skutečnost, že důstojníci měli za úkol přezkoumávat zprávy, zda-li jsou v souladu s bezpečnostními pravidly, byla vnímána jako ztěžování práce. Důstojníci pro styk s veřejností, jejichž hlavním posláním je být prostředníkem a usnadňovat kontakt novinářů s vojáky, byli najednou chápáni jako ti, jež brání plynulému toku informací mezi armádou a sdělovacími prostředky. Proces přezkoumávání zpráv zpomaloval jejich přepravu, což bylo označováno jako „cenzura prostřednictvím pozdržování“.

V důsledku rozsahu a citlivosti mnoha informací docházelo k tomu, že důstojníci pro styk s veřejností nebyli jednotní v posuzování zpráv z hlediska operační bezpečnosti. Mnoho z nich bylo velice dobře hodnoceno za svou práci jak ze strany médií, tak i velitelů jednotek, někteří ji však vykonávali příliš horlivě a dopouštěli se chyb. Příležitostně se stávalo, že si důstojníci stoupili před kameru s úmyslem zabránit rozhovoru s tím, že oznámili reportérům, že není možné pokládat otázky o určitých tématech a pokoušeli se některé zprávy změnit, aby vyloučili některé nepříznivé informace, které byly obsahem reportáže. Ačkoliv tyto incidenty byly velmi řídce, nicméně na ně bylo velmi často upozorňováno v reportážích.

Nové principy vztahů mezi armádou a sdělovacími prostředky

Představitelé médií často vyjadřovali nespokojenost s některými pravidly novinářské práce, týkající se válečných událostí, především s existencí Národního mediálního svazu, s nutností doprovodu důstojníků pro styk s veřejností a kontrolou zpravodajství. Vážné rozpory mezi armádou a novináři ve válce v Perském zálivu vedly k prvním pokusům dohodnout pravidla zpravodajství o vojenských operacích. Do této doby média nebyla ochotna spolupracovat s představiteli armády o modelu vzájemných vztahů.

V květnu 1992 Pentagon oznámil, že po dohodě s pětici zástupců mediálních organizací [10] přijal základní principy válečného zpravodajství, jež budou uplatňovány během budoucích vojenských operací:

- ❑ Otevřené a nezávislé zpravodajství bude základním prostředkem práce novinářů o amerických vojenských operacích.
- ❑ Národní mediální svaz bude použit pouze v případě, že se bude v dané situaci jednat o jediný možný způsob přístupu k vojenské operaci. Příchod NMP nezruší nezávislé zpravodajství žurnalistů, kteří jsou již v oblasti vojenské operace.
- ❑ Novináři obdrží akreditaci a jsou povinni dodržovat bezpečnostní pravidla. Nedodržení bezpečnostních pravidel bude mít za následek ztrátu akreditace. Mediální organizace budou usilovat, aby do válečné zóny byli posíláni zkušení novináři.
- ❑ Novinářům bude poskytnut přístup ke všem hlavním jednotkám. Jednotky speciálního určení mohou stanovovat určitá omezení.
- ❑ Důstojník pro styk s veřejností nebude zasahovat do zpravodajství.
- ❑ Armáda zabezpečí transport a komunikační zařízení pro novináře, jež jsou členy NMP a umožní i nezávislým novinářům užívat vojenská vozidla a komunikační prostředky. Velitelé nebudou vytlačovat komunikační systémy užívané sdělovacími prostředky na bojišti.

Novináři a představitelé armády se však nedohodli na problému týkajícím se přezkoumávání zpravodajských materiálů. Armáda trvala na prověřování všech materiálů, než budou zveřejněny. Tisk trval na zákazu jakýmkoliv způsobem kontrolovat zpravodajské materiály ze strany armády.

Závěr

Zkušenosti z nedávné minulosti zřetelně ukázaly, že sdělovací prostředky mají obrovský vliv na průběh a výsledek vojenských operací. Média mohou příznivě, ale i negativně ovlivnit mínění světové veřejnosti ve vztahu k určitému konfliktu. Především občané demokratických zemí jsou velmi citliví na ztráty životů příslušníků vlastní armády. Lidé mohou přimět představitele státu k tomu, aby zastavili účast armády v ozbrojeném konfliktu. Válka ve Vietnamu a vojenská operace v Somálsku jsou již dnes učebnicovým příkladem neúspěchu těchto akcí v důsledku protestů domácí veřejnosti. Ze Somálska vyhnala americké speciální jednotky videokazeta za tři dolary, ukazující tělo amerického vojáka, jak je vlečeno davem. Sdělovací prostředky disponují nejen značným vlivem, ale *de facto* i mocí, jak k tomu poznamenal bývalý ministr zahraničí Douglas Hurd v roce 1983, že veřejná diskuse není usměrňována událostmi, ale zpravodajstvím o událostech. Velitelům amerických jednotek je stále připo-

mínáno, že operace na Grenadě a v Panamě byly sice z vojenského hlediska úspěšné, avšak zpravodajství sdělovacích prostředků bylo často nepříznivé a nekorektní.

Válka v Perském zálivu ukázala na ještě další velmi významný fenomén. Média dnes mohou přímo ovlivnit i životně důležitá rozhodnutí představitelů jednotlivých států. Po válce v Zálivu prezident Bush oznámil, že se dozvěděl více od zpravodajů televizní stanice CNN než od zpravodajské služby CIA. Jeho tiskový tajemník M. Fitzwater dodal, že hlášení těchto služeb je stále velmi důležité, ale nepřicházejí včas pro důležitá rozhodnutí, jež mají být učiněna. Televizní zpravodajství o střelách Patriot, které byly vysílány proti iráckým raketám Scud mířícím na Tel Aviv, nakonec odvrátilo izraelskou vládu od útoku na Irák, a tak zabránilo rozbití protirácké koalice.

Poznámky:

- [1] Operace Pouštní štít a Pouštní bouře proběhla v období srpna 1990 až března 1991. Letecké útoky začaly 16. ledna, pozemní operace byla zahájena 24. února.
- [2] Snad nejznámějším příkladem je zpravodajství významného novináře Petera Arnetta z americké televizní stanice CNN, jenž v průběhu leteckých útoků vysílal reportáže z hotelu al-Rashid v Bagdádu. Působení zpravodajství této stanice bylo tak impozantní, že válka v Perském zálivu také dostala přezdívku „válka CNN“.
- [3] Přenos dat přes satelitní systém byl poprvé vyzkoušen během izraelsko-libanonské války v roce 1982. Během operace Pouštní bouře bylo poprvé využito spojení notebooku a satelitního telefonu.
- [4] CENTCOM (Central Command) – Střední velitelství ozbrojených sil USA pro oblast Perského zálivu až po Indický oceán.
- [5] Posláním Národního mediálního svazu je, aby vybraná skupina důvěryhodných novinářů, kteří zůstávají v pohotovosti ve Washingtonu, D.C., mohla být tajně přesunuta do krizové zóny, odkud pak poskytuje veřejnosti zpravodajství ze vzdálených částí světa od prvních chvil vedení vojenské operace. Tito novináři jsou pečlivě seznámeni s pravidly operační bezpečnosti a základními principy válečného zpravodajství. Tímto způsobem se také chrání moment překvapení – důležitý předpoklad úspěchu každé vojenské operace. Armáda reportérům NMP zajišťuje materiální prostředky pro včasné odeslání zpráv. NMP je zřizován jen na dobu nezbytně nutnou. Jakmile je vytvořena situace pro otevření zpravodajství, NMP zaniká. Zda-li NMP existuje či ne, velitelé mají vždy právo neumožnit natáčení reportáží z důvodů buď ryze racionálních, týkající se např. operační bezpečnosti, ale i osobních v důsledku averze k tisku.
- [6] Armáda Spojených států se vždy snažila omezovat počet reportérů na bojišti. Americké expediční síly během první světové války původně poskytl akreditaci pouze 31 reportérům. Poté, co si žurnalisté stěžovali generálu Pershingovi, se počet novinářů zvýšil na 60 osob. Během druhé světové války více než 400 zpravodajů bylo akreditováno na velitelství generála Eisenhowera v Londýně. Nicméně jenom 27 válečných korespondentů doprovázelo první vlnu 500 000 vojáků vyloďujících se v tzv. den „D“ na pobřeží Francie v roce 1944. V porovnání s tím, velitelství CENTCOM v roce 1991 umožnilo nejméně 132 novinářům podávat bezprostřední zpravodajství o pozemní ofenzivě při osvobozování Kuvajtu.
- [7] Již první den poté, co byla zahájena akce na Grenadě, se přibližně 600 novinářů pokoušelo dostat do krizové oblasti. Armáda nebyla schopna zvládnout toto množství reportérů a poskytnout jim dostatečné materiální zabezpečení a pomoc ze strany důstojníků pro styk s veřejností. Podobná situace se opakovala ještě během operace Just Cause v Panamě v roce 1989, kdy se do dějiště událostí dostalo více než 800 reportérů.
- [8] Jednalo se o agentury Associated Press, United Press International, Reuters, Cable News Network, National Public Radio, Time, Scripps-Howard, Los Angeles Times a Milwaukee Journal.
- [9] V poválečném hodnocení představitelé tisku oznámili, že neměli žádné zástupce před počátkem pozemní bitvy u 3. tankové divize, 1. a 24. pěší divize, 101. výsadkové divize a jiných důležitých jednotek. V této souvislosti se do popředí kritiky novinářů dostaly i jednotky strategických bombardérů B 52. Letadla byla dislokována na území Anglie, Španělska, Saúdské Arábie a USA. Na žádné ze základů nebyli přítomni novináři. Velitelství na americké základně Diego Garcia nemělo dlouhou dobu žádný plán ve vztahu k médiím. Navíc Američané měli strach, že zpravodajství o B 52 vyvolá vzpomínky na válku ve Vietnamu. Saúdští vojáci nechtěli jakoukoli publicitu o „strategických bombardérech“, neboť se obávali, že tyto stroje automaticky evokují v myslích mnoha lidí možnost nukleární války. Španělé zase nechtěli zhoršovat antiamerické citění v jejich zemi.
- [10] Těmito zástupci médií byli Michael Getler z *The Washington Post*, Jonathan Wolman z *Associated Press*, George Watson z *ABC News*, později nahrazen Barbarou Cohen z *CBS News*, Clark Hoyt z *Knight-Ridder Newspaper* a Stanley Cloud z *Time Magazine*.

Literatura:

- Baroody, J. R.:** Media Access and the Military. The Case of the Gulf War. University Press of America, New York, Oxford 1998.
- Combelles-Siegel P.:** The Troubled Path to the Pentagon's Rules on Media Access to the Battlefield: 1983-1992. Draft presented at the Inter-University Seminar Biennial Conference, Baltimore, MD, 22 October 1995, p. 40.
- Conduct of the Persian Gulf War.** Final Report to Congress. Washington, DC, April 1992.
- DOD National Media Pool Planning Requirements.** Directive from Gen. Colin Powell, Chairman of the Joint Chiefs of Staff. May 1990.
- Principles Governing Future Arrangements for News Coverage of the U. S. Military in Combat.** Chief of Staff of the Army Guidance. Appendix H. May 1992.
- Public Affairs Tactics, Techniques and Procedures.** FM 3-61.1. Department of the Army, Washington, DC, 1 October 2000.
- Pullen, R.:** Passing the Test: The Army Reserve in the Gulf War. In Army Reserve, Fall 2000, pp. 8-9.
- Stech, F. J.:** Winning CNN Wars. In Parameters, Autumn 1994, pp. 37-56.

Nutnost nové sebedefinice NATO znamená tedy dvě věci: Za prvé: Aliance musí nově a jednoznačně pojmenovat svůj vztah k jiným částem planety, prodchnout ho duchem plné rovnoprávnosti a začít ho prohlubovat institucionálně i praktickou součinností. V těchto dnech se NATO snaží dát novou kvalitu svým vztahům s Ruskem, což je zajisté skvělé. Nesmí to však vyvolávat ani stín podezření, že se bohatší severní polokoule jaksi spolčuje proti jiným částem světa a prohlubuje tím propast mezi dvěma hemisférami naší planety. I proto – i když zajisté ne jenom proto – je nutné, aby stejně intenzivně pracovalo NATO na tvorbě svého vztahu k Číně, Indii, Africe či jiným částem světa.

Za druhé: NATO se musí ve vlastním zájmu co nejrychleji otevřít dalším novým evropským demokraciím a zároveň si musí vyjasnit konečné hranice svého možného budoucího rozšiřování. Bez toho totiž jakékoli rozšiřování ztratí smysl. (K myslitelným budoucím členům patří nepochybně všechny balkánské země i všechny takzvané neutrální evropské demokracie.) Tvrdit, že stanovení hranice znamená spouštět novou železnou oponu, znamená tkvět až po uši ve světě studené války, v němž si nelze představit jinou hranici, než tu, která nás odděluje od nepřítele, a musí být tudíž zadržovaná.

Vedle těchto úkolů souvisejících s jeho novou sebedefinicí musí NATO pokračovat – a asi podstatně rychleji, než dosud – ve své vnitřní transformaci. Po 11. září je už snad každému zřejmé, že jediného, mocného a jasně lokalizovatelného strategického protivníka („řší zla“) už dávno vystřídal protivník snad ještě nebezpečnější: zlo velmi rozptýlené, těžko uchopitelné a zároveň velmi sofistikované, zlo, o němž bych se neodvážil říct, že tam či onde má svou řší, svůj střed či svou osu (i když jsou zajisté režimy, které mu slouží víc, než jiné).

Václav Havel: Kam kráčíš, NATO?
Washington Post, 19. května 2002 (ČTK)